

HELVI HÄMÄLÄINEN

LUMOUS

L U M O U S

HELVI HÄMÄLÄINEN

LUMOUS

ROMAANI

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

Jyväskylä — Helsinki

**K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa Jyväskylässä 1934.**

Näköispainos ntamo 2012

ISBN 978-952-215-259-6

Valmistaja:

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

Anna hätkähti palvelijan tullessa huoneeseen neuvottelemaan päivällisestä. Oliko kello jo niin paljon! Hän oli ajatellut vielä lyhentää Maijan pienen mekon hihoja. Sen hän oli tehnytkin, mutta sitten hän ei ollutkaan sievästi taittanut sitä kokoon, vaan viskannut lattialle ja heittäytynyt itse pitkäkseen sohvalle. Hän oli kyllästynyt kaikkeen sydänjuuriaan myöten. Palvelija seiso i yhä ja odotti, mitä hän määräisi jälkiruoaksi, koska mistään ei ollut enää saatavissa tuoretta kermaa. — Voihan Elsa laittaa nyt jotain, hän ei keksinyt mitään. Elsa nosti mekon sievästi lattialta, pani sen kokoon ja meni.

Mitä hän olikaan ajatellut! Hänen mielensä oli niin kapinallinen ja hän oli niin kiusaantunut, että oli oikein tahallaan levitellyt eteensä kaikki muistot tuosta suhteesta, joka hänellä oli ollut miehensä ystävään ennen naimisiin joutumistaan. Eeroltahan oli juuri tullut kirje Laurille, ja hän oli siinä kertonut jotain vaimostaan ja itsestään. Eriika oli kai hermostunut vai mitä se oli, tai sitten hän odotti jälleen lasta, hän ei ollut viitsinyt lukea kirjettä, vaikka Lauri oli sen sitä varten jättänyt hänelle.

Lauri oli luullut saaneensa hänet koskemattomana. Oh, siitä oli niin kauan, kun tuo kaikki oli

tapahtunut. Hän oli ollut niin nuori silloin. Hän muisti viimeisen yön pienellä, syrjäisellä rautatien-asemalla. Siitä oli ollut seurauksia, mutta sitä hän he eivät olleet tiedneet silloin. Hän muisti äidillisen majatalon emännänkin, joka oli vienyt heidät huoneeseen. He olivat veli ja sisar, olivat he sanoneet. Aviopariksi eivät he voineet itseään sanoa, sillä sitä ei kukaan olisi heidän nuoruutensa vuoksi uskonut.

Sitten hän oli kantanut tuota pikkuruista olentoa itsessään neljä kuukautta, ja se seikka aiheutti, ettei hän oikein voinut antaa anteeksi Eerolle ja ettei hän rauhallisena ja ilman kaunaa milloinkaan voinut katsella tätä. Hän ei ollut tehnyt mitään katkaistakseen lapsen kehitystä, hän oli vain ollut liian heikko ja hänessä oli ollut jokin vika.

Hän muisti pienen, äkillisen kauhuntunteensa, kun sitten kohtalo jälleen oli paiskannut Eeron hänen eteensä, tällä kertaa hänen miehensä ystävänä. He olivat kumpikin olleet vaiti aikaisemmasta tuttavuudestaan, ja Anna oli huomannut, että heistä kahdesta Ero tunsi suurempaa syyllisyyttä ja tuskaa Laurin vuoksi. Kerran hän oli tullut Annan luokse ja pyytänyt saada kertoa kaiken ystäväelleen. Anna oli suhtautunut häneen ivallisesti. Ero ei lainkaan näyttänyt muistavan, että hän oli syyllinen myös hänen edessään. Hän oli silloin kertonut Eerolle, että asiasta oli ollut seurauksiakin. Ero oli ollut niin välinpitämätön, ettei ollut koskaan ajatellutkaan sitä. Anna näki, ettei Ero uskonut häntä, ja näytti vapautuvan syyllisyydentunteestaan sillä, että hän kyllä olisi tahtonut tunnustaa, mutta Anna ei sallinut. Hän näytti nyt panevan

syyn kokonaan Annan huonouden tiliin. Anna halveksi ja ivasi häntä mielessään, mutta ei voinut olla tuntematta pientä katkeruutta.

Anna kuuli miehensä tulevan kotiin. Lauri, niin, mitä hän mahtaisikaan sanoa, jos tietäisi hänen ajatuksensa. Anna puristi kätensä nyrkkiin. Laurihan ei tiennyt mitään eikä nähnyt mitään. Anna muisti nyt vasta, että hänen olisi pitänyt toimittaa sähkömies. Eteisen sähkö oli jo monta päivää ollut vialla, Lauri oli siitä huomauttanut. Nyt hän oli jälleen saanut kompuroida pimeään eteisen halki. Ja puuro oli kai taas palanut pohjaan, koska käry tunkeutui tänne asti. Anna näki edessään näyn, joka oli tavallinen tähän aikaan päivästä ruokasalissa: Lauri istui yksin pöydässä lukien sanomalehteä, lapsistakaan ei kukaan ollut tullut ajallaan syömään. Ne juoksentelivat päivät päästään ulkona, kun ei ollut hoitajaa.

Maija, heidän nuorin lapsensa, oli nyt kolmen vuoden vanha ja sellaisessa tilanteessa kuin heidän suhteensa nyt oli, ei ollut ainakaan viisasta hankkia lisää lapsia.

Avioero. Anna ei ollut oikeastaan koskaan ajatellut sitä. Mutta se johtui vain siitä, että hän oli niin puutunut, niin paikalleen seisahtunut. Niin elävä ajatus ei ollut tullut hänen mieleensä. Hän herkutteli hetkisen tuolla mahdollisuudella. Tämä valheellinen aviosuhde, joka tuntui niin alentavalta, olisi ohitse. Ja koko hänen oma olemuksensa, eikö sekin olisi vapautuva kuin vieraasta kuoresta, kun hän rehellisesti tekisi kaikkesta lopun. Näin ajatellessaan hän kuitenkin tunsii jälleen,

että avioero oli kauhea asia, että oli lukemattomia seikkoja, jotka tapahtuisivat, pieniä, jokapäiväisiä seikkoja, joita hän ei osannut ajatellakaan, mutta jotka silloin astuisivat eteen merkitsevinä. Lapset. Tuntui pahalta ajatellakaan heitä tässä yhteydessä.

Nyt kuului tulevan joku vieras. Anna kuulosti. Äänestä hän tunsu puhujan rouva Tuomiseksi. Tämän mies oli hammaslääkäri. He olivat tutustuneet vasta äskettäin, mutta rouva Tuominen viljeli ahkerasti tuttavuutta, huolimatta siitä että Anna oli viimeksi ollut hänelle suorastaan epäkohtelias, kun hän tapansa mukaan oli istunut hänen luonaan kolmisen tuntia puhuen miehestään ja lapsistaan ja sukulaisista ja tuttavista, joita Anna ei jaksanut muistaa.

Anna nousi istumaan sohvalla kuullessaan hänen tulevan. Hän sipaisi hiukan tukkaansa, ja samassa jo kuului koputus ovelta.

Rouva Tuominen oli istunut ja ottanut hatun päästään. Hänellä oli käsityölaukku mukanaan ja hän veti sieltä esiin neulomuksensa. — Hän näyttää aikovan majoittua pitkäksi aikaa, huokasi Anna itsekseen. Hänen piti kai pyytää, että Elsa toisi kahvia. Hän sanoi hakevansa virkkauksen ja pujahti ovesta.

— Ai, sinä olet jo syönytkin, sanoi Anna Laurille mennessään ruokasalin läpi keittiöön. Hän oli lue-
nut, niin ettei ollut huomannut ajan kulkua. Mutta suostuisiko Lauri juomaan kahvia hänen ja rouva Tuomisen kanssa? Rouva Tuominen oli ylhäällä

hänen huoneessaan, mutta voitaisiinhan pyytää hänet tänne alas.

— Ei, kiitos, sanoi Lauri. Hän ei sietänyt rouva Tuomista ja hänellä oli töitä omassa huoneessaan.

Anna huomasi Laurin närkästyneen siitä, ettei hän ollut tullut alas hänen tullessaan kotiin. Ruoka oli vielä pöydässä ja Anna teki nopeasti itselleen voileivän, hän ahmaisi palan kurkkua ja maitolasin ja huomasi, että Lauri katseli paheksuvasti hänen puuhiaan. Hän ei voinut jättää vierasta niin pitkäksi aikaa yksin, eikä hänen ollut nälkä.

Hän ajatteli pujahtavansa yksin ulos tänä iltana, sitten joskus myöhään, kun olisi päässyt eroon rouva Tuomisesta. Hän muisteli, että oli jättänyt virkkauksensa jollekin ruokasalin tuolille, mutta ei löytänyt sitä nyt mistään. Lapset olivat kai ottaneet sen vallattomuuksissaan. Hän antoi Elsalle määräyksen, että lapset oli pantava nukkumaan. oli jo aika, kello oli seitsemän. Hän huokasi ja lähti yläkertaan.

Anna oli pukeutunut tummaan kävelypukuun ja lähtenyt talosta aivan hiljaa, ettei Lauri kuulisi hänen enää menevän ulos. Kevätyö oli viileä ja tumma. Sireenit olivat jo monin paikoin puoliksi puhjenneet ja nuokkuivat kellanvihreinä pienten puutalojen aitain ylitse. Puistossa, jonka halki hän kulki, tuoksui tuomi unisesti ja voimakkaasti. Hänen teki mielensä kahmaista siitä jokin terttu ja hän ojensi umpimähkään kätensä. Se tuli aivan määräksi kasteesta, ja jokin kylmä pisara tirskahti

hänen kaulalleen ja kasvoilleen. Mutta Anna sai riipaistuksi tertun, joka oli vain puoleksi puhjennut ja riippui hohtavana hänen käsissään.

Hän kuuli samassa askeleita ruohikosta puitten takaa ja jähmettyi paikalleen. Pimeässä hän näki, että tulija oli mies. Hän vetäytyi pensaiden varjoon, tulija ei kai huomaisi häntä. — Onpa nyt kuitenkin kiusallisen valoisaa, hän ajatteli samassa; viinimarjapensaiden loviset ja kurttuiset lehdet piirtyivät terävinä ja selvinä ilmaan. — Mies on kai jo hävinnyt, hän ajatteli samassa, mutta jäi vielä seisomaan hetkeksi. Seikkailu oli jännittänyt häntä. Mitähän Lauri sanoisi, jos tietäisi, että hän kuljeskeli puistossa tähän aikaan yöstä! Hän naurahti hiukan. Hän ei ollut koskaan osannut pelätä . . . Samassa hän päästi pienen kirkkaisun, joka tukahtui heti. Hän oli tuntenut jonkun tarttuvan itseensä takaapäin, ja samalla oli hänen suulleen laskeutunut käsi. Hän puri sitä. Mutta se pysyi sitkeästi paikallaan. Toinen käsi pusersi hänen vyötäisiään. Hän yritti potkaista, mutta kaatui samassa niljaiseen maahan. Tuntiessaan ruohon koskettavan käsiään ja kasvojaan hän tuli kuin henkäisynä ihmetellen ajatelleeksi, että tällaistako oli kaatua ruohon, kun se oli märkää, näin tulla paiskatuksi maahan. Kaste oli jääkylmää ja valui norona hänen poveensa, jonka toinen oli riuhtaisut auki. Hän tajusi silmänräpäyksessä, ettei tämän pää, joka tunkeutui häntä vasten, ollut epämiellyttävä, ja että jalat, jotka puristuivat hänen polviaan vasten, olivat jäntevät ja luiset. Mies oli hetkeksi irroitannut otteensa, hän tunsu tämän hu-

hottavan ponnistuksesta ja löi häntä umpimähkään kasvoihin. Mies kohottautui hiukan, ja hän pääsi suljahtamaan pois hänen altaan.

Anna juoksi tietä myöten. Hän vapisi eivätkä hänen polvensa tahtoneet kannattaa, mutta hän ei uskaltanut huutaa. Mies juoksi hänen jäljessään. Lyhdyn luona tämä tavoitti hänet jälleen. Anna oli lyyhistryä kokoon kauhusta, mutta mies otti häntä olkapäistä ja tuki häntä. Ei, hän ei tahtonut enää mitään sellaista. Hän pyysi anteeksi. Anna ei puhunut mitään, mutta oli liian voimaton lähteäkseen kävelemään. Hän nojasi lyhtypylväeseen. Mies oli keskikokoa hiukan pitempi, hoikka ja liikkui hyvin notkeasti. Hänen tukkansa, joka riippui paksuna sekavana tukkona otsalla, oli ruskea, kasvot kaidat ja niiden piirteet miellyttävät, iho punainen ja silmät siniset, terävän näköiset ja rohkeat. Hän mursi hiukan puhuessaan. Hän oli laivasta, ja se oli tietenkin hyvin pahasti tehty, sanoi hän. Hän ei ollut voinut sille mitään. Hän katsoi Annaan anteeksipyytävästi, mutta samalla hänen silmänsä välkkyivät tulisina ja hilpeinä. Anna ajatteli, että hän näytti pikemmin pojalta kuin mieheltä, vaikka hänen täytyi olla ainakin kolmikymmenvuotias. Mutta miksi hän ei puhunut mitään, kysyi mies ja yritti tarttua Annan vyötäisiin. Anna ei puhunut vielääkään, hän oli kiinnittänyt pukunsa ja järjestänyt hiuksiaan seistessään. Hän kohotti nyt kasvonsa miehen kasvoja kohti. Hän oli kalpea, vakava ja rauhallinen ja sanoi, että hän nyt toivoi toisen jättävän hänet. Hänen piti mennä kotiin miehensä ja lastensa luo. — Oliko hänellä

mieskin? Sepä oli vahinko totisesti! Mutta miksi hän sitten oli täällä kävelemässä yksin? Tiesikö hänen miehensä siitä? Jos hän olisi hänen vaimonsa, hän ei totisesti sitä sallisi. Mutta eikö hän nyt kuitenkin saisi saattaa häntä tämän puistotien, ettei sattuisi niinkuin äsken. Voisihan olla, ettei hänen kävisi yhtä hyvin. Sillä sen hän sai kernaasti kuulla, että toinen oli päästänyt hänet menemään. Jos hän olisi tahtonut, olisi hän kyllä varmasti ottanut hänet.

Anna ei voinut estää ruumistaan värähtämästä, kun mies sanoi tämän. Toinen huomasi sen heti ja kiersi kätensä hänen vyötäisilleen. Ei, hänen oli nyt päästettävä hänet! — Niin, kaipa sitten, tuumi mies jälleen, mutta ei voinut olla puristamatta Annaa itseään vasten. Hänen ruumiinsa tuntui kuumalta vaatteiden lävitse ja hän toi silmänsä aivan liki Annan silmiä. Ne olivat laajentuneet ja käyneet mustiksi ja nenänjuuret olivat jännittyneet aivan valkeiksi ja värähtelivät.

Ei, sanoi Anna, hän ei saisi suudella häntä. Hän käpristi itsensä aivan pieneksi miehen rintaa vasten. Silloin tämä päästi hänet miltei heittäen luotaan. Sitten hän otti pari askelta sivuun nurmikolle ja Anna kuuli hänen vetävän oksia alas päin. Pian hän sukelsi esiin hevostakanjan pysty, valkea kukkanen kädessään. Hän painoi sen Annan käteen ja työnsi pois rypistyneen tuomenoksan. — Eikö nainen saattanut ymmärtää... kukat... ne olivat pelkkää hekumaa.

Niin, hän oli lukenut siitä, hän oli lähtenyt merille neljänneltä luokalta. Ne eivät muuta varten olleet olemassakaan.

Anna katseli kädessään töröttävää kukkaa. Se oli kuin valkea, hieno, tuoksuva pikari. — Mutta eikö hän käsittänyt, ettei sellainen ollut soveliaista, sanoi hän miehelle. Hänhän oli käynyt ensimmäisen vastaantulevan naisen kimppuun. Mitenkä kävisi, jos maailmanjärjestys olisi sellainen?

Mies vastasi ärtyisesti tietävänsä kaiken, mitä hän aikoi sanoa. Hän oli vain poissa tolalta tänä iltana. Heitä oli pidetty niin kauan laivassa aivan kuin vankina. Ja sitten hän oli harhaillessaan joutunut tänne puistoon, ja täällä tuoksui ja kukki joka pensas, ja lehdet aukenivat niin että kuului sihinä. Ja nurmikot olivat aivan kuin luodut sitä varten, että niille heittäytyisi parittain. — Olipa hänellä ajatukset, sanoi Anna. Toinen oikaisi nyrkkiin pusertuneita käsiään ja antoi sitten käsivarsiansa lysähtää alas. Anna tunsu miehestä huokuvan sellaisen elämän, että hänestä täytyi pitää, niin mieletöntä kuin se olikin.

He olivat tulleet ulos puistosta ja Anna sanoi, ettei suinkaan mies Herran tähden aikonut saattaa kotiin häntä eikä kulkea hänen rinnallaan kadulla tähän aikaan yöstä. Eikö hän nähnyt, että tämä oli pieni kaupunki? Kaikki täällä tunsivat toisensa.

Ei, hän ei nähnyt mitään tänään. — Mutta ei suinkaan hän tahtonut tuottaa ikävyyksiä? — Ei, ja nyt hän jättäytyi jälkeen. Anna kääntyi kadunkulmasta, ja kääntäessään päättään hetken kuluttua hän huomasi toisen kulkevan perässään. Hän joudutti askeleitaan ja näki, että toinen hymyili, kun hän jälleen käänsi päättään. Hän punastui.

Nuo kasvot olivat kauniit, kun poika hymyili. Hän hätkähti. Mistä hetkestä hän oli ruvennut kutsu-
maan häntä pojaksi! Mutta nimitys sopi hänelle
hyvin, ajatteli hän sitten. Saavuttuaan kotiovelle
hän vilkaisi jälleen taakseen, ja kun mies nyt vil-
kutti hänelle kättään, kohotti hänkin kätensä ja
vastasi samalla tavalla. Mutta silloin toinen suuteli
kaikkia sormenpäitään yhtäkaa ja ojensi kätensä
häntä kohti.

Anna puikahti sisälle. Laurihan olisi voinut
nähdä. Mutta ei, hänhän istui kai vielä työhuonees-
saan, ja se oli toisella puolella rakennusta. Anna
kuulosti, koko talo tuntui hiljaiselta. Hän kiipesi
yläkerran portaisiin ikkunan luo, niin että saattoi
nähdä kadulle. Poika tuli hiljaa katua alas, vilkaisi
ikkunoihin ja kumartui sitten lukemaan ovelta hä-
nen nimensä, tai oikeastaan Laurin nimen. Sitten
hän seisoj jotakin tuumien, pani kätensä housun-
taskuihinsa ja lähti kävelemään pois. Anna huo-
masi toivovansa katsellessaan hänen jälkeensä, että
hän menisi suoraan laivalle, ettei joutuisi kenen-
kään naisen käsiin.

Lauri oli tultuaan huoneeseensa jäänyt pitkäksi
aikaa istumaan pöydän ääreen mitään tekemättä.
Hän ei jaksanut heti kajota noihin papereihin. Hä-
nessä kuohui yhä harmi Annaa kohtaan. Pian kai
heistä alettaisiin puhua yhtä ja toista. Varsinkin
juuri tuollaiset rouva Tuomiset, jotka tulivat ja
näkivät hänen yksinäiset, huolimattomasti katetut
ateriansa ja hänen vaimonsa eläessä omaa mie-
hestään irroittunutta elämäänsä. Annahan saattoi
käydä kävelemässäkin nykyään ilman häntä, vie-

läpä iltaisin, verrattain myöhään, vaikka Anna kai luuli, ettei hän tiennyt siitä. Hän säpsähti ajatellessaan, että Anna uhmaisi häntä, menisi vaikka hän kieltäisikin. Suuttumus kuohahti hänessä jälleen. Kun hän ajatteli asiaa, ei hän muistanut oliko Anna ikinä totellut häntä missään asiassa. Anna oli sisukas ja omatahtoinen, oli ollut sellainen aina. Kuinka hän olikaan kylmästi ajanut lävitse tuonkin halunsa, että hän ei saanut enää nähdä häntä vierellään öisin. Siellä hän nukkui omassa vuoteessaan, jota Lauri ei juuri uskaltanut lähestyä. Eihän mies voinut olla huomaamatta, ettei hän ollut milloinkaan tervetullut.

Lauri tunsu suuttumuksensa äkkiä haipuvan surullisuuteen. Anna oli kuin tulenliekki, joka olisi halunnut kisailijakseen toisen liekin. Hän ei kyennyt siihen, ja Anna antoi hänen tuntea sen. Ja tuosta kai oli levinnyt se autius koko hänen kotiinsa. Se levittäytyi yhä laajemmalle hänen ympärilleen, hän tunsu sen. Hän oli opetellut pidättymään, hän ei milloinkaan ollut ajatellut asioita Annan tapaan. Mitä hän oli pitänyt voimana, sitä Anna piti heikkoutena ja päinvastoin, oli hän huomannut.

Hän rakasti Annaa yhä, mutta sen hän kyllä näki, että tämä ei enää rakastanut häntä. Hän olisi kai halunnut erota aikoja sitten. Se ajatus oli niin raskas, että hän oli joka kerta, kun se oli tullut hänen mieleensä, torjunut sen. Kun hän oli saanut Annan suostumaan hänen vaimoksensa, oli hän ajatellut, että koko hänen elämänsä oli nyt oleva onnellinen. Hän oli ollut varma siitä, että tul-

koonpa mitä hyvänsä, hänen rinnallaan kaikki oli tuntuva helpolta.

Hän muisti kirjeen, jonka oli tänään saanut Eerolta. Niinpä niin, ei tainnut hänen ystävänsäkään olla aivan onnellinen. Eriika ja lapset olivat Haminassa, ja jonkinlainen vuode-ero se kai oli. Eero tietenkin salasi sisimmän syyn tuohon muuttoon. Ei silti, etteikö jokaisessa avioliitossa ollut halkeamia, mutta kun niille ummisti silmänsä, saattoi kyllä kaikki mennä tasaista latuaan loppuun asti. Oli ollut aika, jolloin hän oli pitänyt omaa avioliittoaan niin onnellisena. Nykyäänhän Anna näytti unohtaneen lapsensakin.

Hänellä oli ollut ajatus, joka oli itänyt kauan hänen mielensä pohjassa, — että Anna kenties oli . . . niin, oliko se kuitenkin mahdollista . . . että hän oli alkanut ajatella Eeroa. Ensinhän näytti siltä kuin hän ei olisi voinut oikein kärsiä tätä silmissään. Hän oli suostuttelemalla suostutellut saadaksen vaimonsa osoittamaan Eerolle sitä ystävällisyyttä, mikä täytyi tulla hänen osakseen miehen vanhana ystäväenä. Hän muisti tuonkin keran, jolloin Anna oli jättänyt heidät kahden istumaan teekuppiensa ääreen, vaikka hän oli nimenomaan pyytänyt tätä olemaan läsnä sinä iltana. Eero oli kauppasioillaan osunut Kotkaan ja he olivat päivällä tavanneet konttorissa, Eero oli yrittänyt kieltäytyä tulemasta illalla teelle. Hänellä oli jo huone matkailijakodissa, oli hän sanonut, kun Lauri oli pyytänyt häntä kotiinsa. Hän oli tullut teelle, vasta kun Lauri oli peruuttamattomasti osoittanut loukkautuneensa. Ja sitten Anna

OLAVI PAAVOLAINEN LAUSUU "LUMOUKSESTA"

»L u m o u s» osoittaa Helvi Hämäläisen täysin vapautuneen esikoisteoksen edustamasta kokeilusta. »L u m o u s» on yksinkertainen ja selkeä, herkkä ja voimakas, lämmin, inhimillinen ja runollinen kirja. Mutta se on vielä enemmänkin. Se on romaani, joka panee ajattelemaan ja synnyttää keskustelua, sillä sen keskeisenä aiheena on rakkaus- ja avioliitto-ongelma, joka on ajankohtainen ja joka esitetään sellaisella puhtaalla naisellisella päätöksellä, että sen on pakko herättää sekä ihailua että vastustusta.

»L u m o u s» on kertomus naisesta, joka sielullisen rehellisyytensä ja naisellisen tunteellisuutensa pelastaakseen tahtoo vapautua rakkaudettomaksi muodostuneesta velvollisuusavioliitosta ja yhdistää elämänsä toiseen mieheen, johon häntä sitoo todellinen sielullinen kiintymys. Tekeekö Anna oikein jättäessään kotinsa, miehensä ja lapsensa voittaakseen itselleen ja rakastamalleen miehelle onnen ja sopusoinnun? Eikö vain »velvollisuudesta» tapahtuva avioliitto ole naiselle alennukseksi ja tahraksi? Sillä eikö sukupuolielämä ole pyhänä pidettävä, syvästi henkilökohtainen asia, joka vasta rakkaudessa muuttuu luovaksi voimaksi, hurmaukseksi, sopusoinnuksi – »lumoukseksi»?

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

näköispainos ntamo 2012
9 789522 152596 >
www.ntamo.net

Hinta 36:–, sid. 46:–